

РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

УДК 336.14:35.071.6

ЗБАЛАНСУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Мамонова В. В.,

д. держ. упр., проф.,

професор кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування,

Харківський регіональний інститут державного управління

Національної академії державного управління при Президентові України,

м. Харків;

Василега О. О.,

заступник директора Департаменту – начальник управління зведеного та державного

бюджетів Департаменту фінансів, Сумська обласна державна адміністрація,

м. Суми

Обґрунтовано теоретико-методичні підходи та сформовано рекомендації щодо збалансування місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації. Серед них – запровадження компенсатора частини податку на прибуток підприємств у вигляді міжбюджетного трансферту; внесення змін до законодавства, що регулює справляння акцизного податку; здійснення видатків на підготовку робітничих кадрів у професійно-технічних закладах за рахунок коштів державного бюджету; впорядкування механізму відшкодування пільгового проїзду окремих категорій громадян.

Ключові слова: місцевий бюджет, фінансова децентралізація, податок на прибуток підприємств, акцизний податок

Мамонova V. V.,

Doctor in Public Administration, Professor, Professor of Regional Development and Local Government

Department, KRI NAPA, Kharkiv;

Vasyleha O. O.,

Deputy Director of Department – Head of Consolidated and State Budget Board

of Finance Department, Sumy Regional State Administration, Sumy

BALANCING LOCAL BUDGETS UNDER THE CONDITIONS OF FINANCIAL DECENTRALIZATION

Grounded theoretical and methodological approaches and formed recommendations for balancing the local budgets during the financial decentralization. Among them – the introduction of the compensator of the corporate income tax in the form of interbudgetary transfer; amend the legislation governing to gathering of excise tax; execute expenditures on training of workers in vocational schools financed from the state budget; streamline the compensation mechanism for preferential thoroughfare some categories of citizens.

Key words: local budget, fiscal decentralization, corporate income tax, excise tax.

Постановка проблеми. Європейський вектор розвитку України означає, в тому числі, й наближення до європейських стандартів бюджетної забезпеченості, фінансової децентралізації, удосконалення принципів складання та виконання місцевих бюджетів. Разом із тим сьогодні процес формування місцевих бюджетів характеризується, здебільшого, недостатністю власних доходів та тенденцію до зростання обсягів міжбюджетних трансфертів, що апіорі обмежує фінансові можливості місцевих органів влади для концентрації ресурсної бази і належного соціально-економічного розвитку території, зокрема інвестиційного, та має наслідком неповне задоволення колективних потреб територіальних громад.

© Мамонова В. В., Василега О. О., 2016

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням теоретичних засад і прикладних аспектів формування та використання коштів місцевих бюджетів присвячено немало наукових праць вчених та фахівців у сферах фінансів та державного управління (С. Буковинський, О. Василик, А. Єпіфанов, О. Кириленко, В. Кравченко, К. Павлюк, В. Федосов, І. Чугунов, С. Юрій та ін.). Здебільшого наукові роботи орієнтовані на виявлення загальних тенденцій місцевих бюджетів, їх формування та виконання. Проте, незважаючи на широкий спектр досліджень, найбільш детального вивчення потребують питання зміцнення власної дохідної бази місцевих бюджетів через призму проведення фінансової децентралізації, реформування міжбюджетних відносин.

Метою статті є визначення перспективних напрямків зміцнення фінансової бази місцевого самоврядування задля збалансування місцевих бюджетів.

Виклад основного матеріалу. Формування та виконання місцевих бюджетів суттєво залежить від вирішення питань їх збалансованості, що є наслідком невирішених питань щодо співвідношення фіскальної централізації та децентралізації. При цьому проблеми бюджетного вирівнювання є похідними від нерозмірності і незбалансованості фінансової бази місцевого самоврядування. Саме бюджетна децентралізація передбачає закріплення за органами місцевого самоврядування такого переліку власних доходів, що є достатнім для належного виконання встановлених повноважень і функцій, а також права самостійно встановлювати нормативи їх надходження до відповідних місцевих бюджетів.

Зокрема, Законом України “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин” від 28 грудня 2014 р. № 79-VIII з 1 січня 2015 р. запроваджено новий етап бюджетної децентралізації [2]. Змінами врегульовано бюджетні правовідносини, пов’язані з впровадженням нової моделі фінансового забезпечення місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин.

Так, доходна база місцевих бюджетів розширилася завдяки передачі з державного бюджету 100 % плати за надання певного переліку адміністративних послуг; 100 % державного мита; збільшення відсотка нормативу зарахування (80 %) екологічного податку (крім радіоактивних відходів); запровадженню збору з роздрібного продажу підакцизних товарів зі ставкою 2 % (замість збору за виноградарство, садівництво та хмільництво); закріпленню за обласними бюджетами 10 % податку на прибуток недержавних підприємств; розширенню бази оподаткування податком на майно (оподаткування комерційної нерухомості та автомобілів вартістю понад 1 млн. гривень) тощо.

Проте, одночасно збільшивши кількість джерел фінансових надходжень до місцевих бюджетів, законодавці значно скоротили обсяг їх наповнення саме тим податком, який забезпечував найбільші надходження – йдеться про податок на доходи фізичних осіб, який тепер розподіляється таким чином: до бюджетів міст обласного значення, районних бюджетів, бюджетів об’єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад – 60 % податку, що сплачується (перераховується) на відповідній території (до міст обласного значення до 2015 р. зараховувалось 75 % цього податку); до обласних бюджетів – 15 %; до державного бюджету – 25 %. При цьому до бюджетів міст районного значення, сіл, селищ цей податок тепер не надходить взагалі (до 2015 р. до них належало 25 % податку на доходи фізичних осіб). Іншими словами, із бюджетів територіальних громад вилучено значну частину фінансового ресурсу, що призводить до дефіцитності багатьох місцевих бюджетів та ставить збалансованість їх доходної та видаткової частин в залежність від міжбюджетних трансфертів з державного бюджету, тим самим, створюючи додаткову централізацію процесу розподілу бюджетних коштів. Це в свою чергу негативно позначається не лише на виконанні доходної частини місцевих бюджетів, але

й реалізації місцевими органами влади та управління покладених на неї завдань щодо забезпечення функціонування та розвитку територій.

Крім того, згідно з чинним Бюджетним кодексом України сплата податку на доходи фізичних осіб з орендної плати за земельні частки (паї) здійснюється за місцем реєстрації орендарів в органах доходів і зборів [1, ст. 64, п. 2]. Це призводить до певного відтоку коштів з бюджетів територіальних громад, оскільки податок зараховується до бюджету за податковою адресою орендаря, а не за розташуванням земельної ділянки на території конкретної громади.

У зв'язку з цим вважаємо за необхідне здійснити таке реформування положень бюджетного законодавства:

- повністю повернути податок на доходи фізичних осіб до місцевих бюджетів на умовах застосування попередніх (до 2015 р.) нормативів відрахувань (до бюджетів міст обласного значення – 75 % податку, що сплачується на території цих міст; до бюджетів сіл, їх об'єднань, селищ, міст районного значення – 25 % податку, що сплачується на відповідній території) – за рахунок цього потенційний додатковий ресурс місцевих бюджетів в цілому по Україні (в показниках 2016 р.) складе 55,75 млрд грн, що сьогодні надходять до державного бюджету;

- внести зміни до відповідних положень щодо зарахування податку на доходи фізичних осіб від надання в оренду земельних паїв за місцезнаходженням (розташуванням) земельної ділянки.

Як відзначалося вище, з 2015 р. до обласних бюджетів зараховується 10 % податку на прибуток підприємств (крім податку на прибуток підприємств державної власності та податку на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності), але він є нестабільним, оскільки рішення бізнесу неприв'язані до якоїсь конкретної території. Це означає, що, запланувавши під такі доходи видатки, можна потрапити в ситуацію неможливості здійснення певних видатків із-за відсутності коштів, якщо доходна частина за податком на прибуток не буде виконана. Між тим для місцевих бюджетів стабільність та прогнозованість є більш важливими факторами, ніж можливі коливання доходів.

Окрім того, сьогодні податок на прибуток підприємств для більшості обласних бюджетів є де-юре втраченим і не компенсованим. Починаючи з 2016 р. на підставі ст. 64 Податкового кодексу України у разі відсутності за місцем реєстрації великого платника податків контролюючого органу, що здійснює супроводження великих платників податків, облік такого платника податків за рішенням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, здійснюється або територіально найближчим контролюючим органом, що здійснює супроводження великих платників податків, або іншим контролюючим органом [6]. Хоча навіть великий платник податків, щодо якого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, прийнято рішення про переведення на облік у контролюючий орган, що здійснює супроводження великих платників податків, чи інший контролюючий орган, після взяття його на облік за новим місцем обліку зобов'язаний сплачувати податки за місцем попереднього обліку у контролюючих органах, а подавати податкову звітність та виконувати інші обов'язки, передбачені Податковим кодексом, за новим місцем обліку.

Натомість податок на прибуток сплачуватиметься за фактом його адміністрування. Так, із зазначеного приводу ГУ ДФС у Сумській області вже повідомило владні структури регіону, оскільки для області це більше 25 млн грн втрат через те, що відтепер 15 суб'єктів господарювання будуть сплачувати податок на прибуток до обласних бюджетів Київської і Харківської областей з огляду на їх обслуговування в офісах для великих платників податків відповідно у м. Київ і м. Харків, тобто одні бюджети отримують ресурс, що має належати іншим бюджетам.

Виходячи із вищенаведеного, вважаємо за необхідне внести зміни до ст. 64.7 Податкового кодексу України, а саме – дозволити підприємствам, які занесені до Реєстру великих платників податків, сплачувати всі відповідні податки (у тому числі податок на прибуток підприємств) до місцевих бюджетів за місцем ведення підприємством основної виробничої діяльності. Для зменшення негативного впливу необгрунтованої передачі такого фінансового ресурсу бюджету, як податок на прибуток великих підприємств, від обласних бюджетів до бюджетів міст, вбачаємо за доцільне скоригувати наявні диспропорції через застосування базової дотації шляхом збільшення її на суму втраченого обсягу надходжень у тих бюджетах, платники яких переходять на адміністрування до міст-мільйонників, бюджети яких отримують додаткові (невмотивовані) податкові надходження.

Як свідчить проведений аналіз, запровадження акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів (номінально – як компенсатора раніше існуючої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах) як додаткового джерела надходжень для бюджетів місцевого самоврядування в реалії виявилось “сумнівним” досягненням. Так, за I півріччя 2015 р. його фактичні надходження склали 59 млн грн, питома вага яких найбільша по містах обласного значення, які власне і отримали додатковий ресурс. Села та селища, що мають 1-2 магазини, які реалізують підакцизну продукцію і суб'єктами оподаткування, фактично нічого не здобули (за виключенням тих громад, на території яких розташована автозаправна станція, тоді 5 % від реалізації нафтопродуктів сплачуватиметься до бюджету місцевого самоврядування). Таким чином, для основної маси бюджетів місцевого самоврядування (а їх лише Сумській області – 405) даний компенсатор є “порожнім” податком.

Фактором, що знижує суми надходження цього податку, вважаємо також недосконалість його адміністрування, зокрема невідображення податку платниками декларативно через певну прогалину в законодавстві. Відтак, необхідним вбачається Міністерству фінансів України внести зміни до форми Декларації акцизного податку в частині виключення графи 4 (у тому числі від реалізації товарів для комерційного використання) додатку 6 до Декларації з метою уникнення ухилення суб'єктами господарювання від сплати акцизного податку у зв'язку з тим, що в Податковому кодексі України відсутнє тлумачення поняття “комерційне використання”.

До того ж, акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів надходить до місцевих бюджетів відповідно до місцезнаходження торгових точок, що продають підакцизні товари (у тому числі автозаправних станцій – АЗС), тобто платники акцизного збору при користуванні дорогами всієї області сплачують його до бюджету села або міста, на території якого знаходиться АЗС. Доцільним є відокремити акцизний податок з реалізації нафтопродуктів, скрапленого газу, речовин, що використовуються як компоненти моторних палив, палива моторного альтернативного та зараховувати його до обласних бюджетів для використання на утримання доріг.

Продовжуючи питання вдосконалення законодавства, відмітимо, що відповідно до статей 64, 69 Бюджетного кодексу України плата за надання інших адміністративних послуг справляється за місцем надання послуг. Проте за окремими районами, де центри з надання адміністративних послуг при районних державних адміністраціях розташовані на території міст (селищ), зазначена плата зараховується за місцем знаходження такого центру, а саме – до бюджету відповідного міста (селища), що призводить до недоотримання доходів районним бюджетом. Для виправлення ситуації необхідне врегулю-

вати питання за рівнем надавача послуг, а не за його місцем розташування, в даному контексті змін потребує Бюджетний кодекс України, зокрема:

– п. 36 ч. 1 ст. 64, який доцільно викласти в такій редакції: “36) плата за надання інших адміністративних послуг, що надаються районними державними адміністраціями зараховується до відповідних районних бюджетів; виконавчими органами відповідних місцевих рад – до відповідних бюджетів місцевого самоврядування”;

– пункт 20¹ частини першої ст. 64 викласти в такій редакції: “20¹) плата за надання інших адміністративних послуг, що надаються виконавчими органами відповідних місцевих рад – до відповідних бюджетів місцевого самоврядування”.

Збалансованість місцевих бюджетів залежить не лише від доходної бази, а також й від обґрунтованої видаткової частини. Як відомо, основна частина галузей бюджетної сфери фінансується за рахунок субвенцій з державного бюджету: освітньої та медичної. Проте, має місце дефіцит коштів цих субвенцій у районах з низькою щільністю населення, розгалуженістю мережі бюджетних закладів (наприклад, в Сумській області відстань між населеними пунктами коливається від 3 до 10 км – Середино-Будський, Ямпільський, Путивльський, Кролевецький райони). Однією з причин такого становища вважаємо відсутність належного нормативно-методичного забезпечення врегулювання питань приведення мережі бюджетних установ у відповідність до бюджетних призначень згідно з внесеними змінами до Бюджетного кодексу України. Тому органи місцевого самоврядування вимушені частину власних коштів спрямовувати на дофінансування делегованих повноважень, при цьому кошти місцевих бюджетів, по суті, відволікаються від фінансування власних повноважень. Корисним в цьому контексті буде профільним міністерствам (перш за все – освіти і науки, охорони здоров'я) визначитись з політикою щодо утримання освітніх та медичних закладів у районах з низькою щільністю населення та розгалуженою мережею бюджетних установ, напрямків їх оптимізації, що дозволить органам місцевого самоврядування та місцевим органам виконавчої влади прийняти обґрунтовані рішення та попередити можливу соціальну напругу серед населення та працівників бюджетних установ. Крім того, є сенс доповнити існуючу формулу коригуючими коефіцієнтами для “депресивних” районів (щодо розосередження місця проживання наявного населення на території відповідного району – показник максимального радіусу обслуговування) та прискорити розроблення нових нормативів і соціальних стандартів.

Наступним проблемним питанням виконання місцевих бюджетів є видатки на фінансування професійно-технічних закладів освіти. Законом України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України” від 24.12.2015 р. № 911-VIII до відання виконавчих органів міських рад у частині власних (самоврядних) повноважень віднесено питання забезпечення здобуття професійно-технічної освіти у державних і комунальних загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладах [3]. Поряд з цим відповідно до ст. 27 Закону України “Про Державний бюджет України на 2016 рік” видатки на підготовку робітничих кадрів у професійно-технічних закладах та інших навчальних закладах, розташованих у містах обласного значення, плануються з 2016 р. у відповідних бюджетах міст обласного значення [4]. Для прикладу – у Сумській області нараховується 29 таких закладів, з них у м. Суми – 7 закладів освіти із загальним обсягом фінансування на рівні 55,9 млн грн з контингентом – 2900 учнів, які здебільшого не є безпосередніми жителями міста (в деяких закладах їх кількість становить від 57,2 до 64,1 %). В м. Харкові функціонує 25 ПТУ (в яких навчається 8,6 тис. учнів за 81 робочою професією та спеціальністю, працюють 2176 працівників, з яких 1051 – педагоги), на фінансування яких у 2016 р. з міського бюджету буде виділено 182,5 млн грн.

При цьому критерії розмежування видів видатків між місцевими бюджетами (ст. 87 Бюджетного кодексу України) регламентують здійснення видатків на функціонування бюджетних установ та реалізацію заходів, які забезпечують гарантовані послуги для окремих категорій громадян, або реалізацію програм, потреба в яких існує в усіх регіонах України, за рахунок коштів обласних бюджетів [1]. А ч. 3 ст. 142 Конституції України встановлює, що “Витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень органів державної влади, компенсуються державою” [5].

З огляду на викладене постає питання доцільності утримання міськими бюджетами закладів освіти, які забезпечують навчанням жителів інших міст, районів, областей України без надання відповідних ресурсів на їх фінансування, що призводить до додаткового навантаження на міські бюджети. Крім того, заклади професійно-технічної освіти, як правило, перебувають у державній власності, виконують державне замовлення на підготовку фахівців робітничих спеціальностей, які потрібні державі для різних галузей господарства (у тому числі комбайнерів, трактористів тощо, в яких немає потреби у міста). Логічним видається належність подібних закладів до відання регіонального рівня, що за своєю специфікою мають утримуватися за рахунок коштів обласного бюджету (що й було у 2015 р. – обласні бюджети утримували заклади професійно-технічної освіти за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на підготовку робітничих кадрів). Для цього доцільним вбачається внести зміни до бюджетного законодавства в частині міжбюджетного врегулювання видатків на підготовку робітничих кадрів у професійно-технічних закладах, розташованих на території міст обласного значення.

Наступне питання оптимізації видатків місцевих бюджетів пов’язано із відшкодуванням витрат з пільгового проїзду окремих категорій громадян (в цілому по Україні це порядком 1,6 млрд грн у цифрах 2015 р., а для Сумської області потреба в коштах з контингентом пільгової категорії в 295 тис. осіб – на рівні 68,6 млн грн). Відповідно до ст. 102 (п. 1) Бюджетного кодексу України видатки місцевих бюджетів, передбачені у підпункті “б” п. 4 ч. 1 ст. 89 (державні програми соціального захисту, в тому числі компенсаційні виплати за пільговий проїзд окремих категорій громадян), проводяться за рахунок субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення державних програм соціального захисту у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України [1]. Проте, відповідні видатки у вигляді субвенції з Державного бюджету місцевим бюджетам на 2016 р. не передбачені [4]. Більш того, в регіонах наявна багатомільйонна заборгованість за коштами таких субвенції за минулий рік. Відповідно до ст. 91 Бюджетного кодексу України до видатків, що можуть здійснюватися з усіх місцевих бюджетів, належать компенсаційні виплати за пільговий проїзд окремих категорій громадян. Разом з тим його ст. 85 (п. 2) забороняє планувати та здійснювати видатки, не віднесені кодексом до місцевих бюджетів [1]. Таким чином, з місцевих бюджетів може компенсуватися пільговий проїзд лише тих категорій громадян, що не підпадають під контингент “субвенційних”.

Наведені положення свідчать, що бюджетне законодавство містить певну правову колізію стосовно розмежування видатків між рівнями бюджетів, що мають забезпечувати покриття витрат з пільгового перевезення окремих категорій громадян. У зв’язку з цим, на виконання вимог Бюджетного кодексу України щодо збереження в бюджетному законодавстві норми покриття вказаних витрат за рахунок коштів державного бюджету доцільним вбачається внести зміни до Закону України “Про Державний бюджет України на 2016 рік” у частині встановлення відповідних видатків для компенсації витрат на пільговий проїзд окремих категорій громадян, пільг з послуг зв’язку та інших пільг, передбачених законодавством. Або, якщо виконання даного повноваження буде передане на рівень місцевих бюджетів, мають бути передані зіставні за обсягом доходні джерела (хоча надання пільг подібного характеру є прерогативою держави щодо соціального за-

хисту та соціальних гарантій, тому їх фінансування не може бути перекладено видатковим навантаженням на рівень місцевих бюджетів).

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, незважаючи на та здійснення фінансової децентралізації та реформування міжбюджетних відносин, все ще існують проблеми стосовно забезпечення збалансованості місцевих бюджетів. Проведене дослідження дозволило обґрунтувати і сформулювати низку пропозицій щодо збільшення доходної частини місцевих бюджетів та оптимізації їх видатків. Зокрема, особливу увагу приділено необхідності закріплення податку на доходи фізичних осіб, як основного та стабільного бюджетоутворюючого джерела, на рівні місцевих бюджетів з відповідними критеріями розмежування; застосування компенсатора частки податку на прибуток підприємств, що мобілізується до обласних бюджетів, у вигляді міжбюджетного трансферту; внесення змін до законодавства стосовно справляння акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизними товарами; здійснювати за рахунок коштів державного бюджету видатки на підготовку робітничих кадрів у професійно-технічних закладах та інших навчальних закладах, розташованих в містах обласного значення; впорядкування механізму відшкодування пільгового проїзду окремих категорій громадян. Разом з тим, залишається немало питань функціонування місцевих бюджетів, які потребують подальшого дослідження.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Закон України “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин” від 28 грудня 2014 р. № 79-VIII // Офіційний вісник України. – 2015. – № 3. – Ст. 54.
3. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України” від 24.12.2015 р. № 911-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/911-19>.
4. Закон України “Про Державний бюджет України на 2016 рік” від 25 грудня 2015 р. № 928-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/928-19>.
5. Конституція України від 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (Із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

Надійшла до редколегії 20.03.2016 р.

УДК 35:332.122:304.42

СПЕЦИФІКА МОДЕРНІЗАЦІЇ В РЕГІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ: БАЗОВІ ПЕРЕДУМОВИ І ФАКТОРИ ВПЛИВУ

Дунаєв І. В.,

*к. держ. упр., доц., докторант кафедри економічної політики та менеджменту,
Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України,
м. Харків*

У статті крізь ретроспективу економічних реформ подано авторську рефлексію на особливості зміни публічно-управлінських відносин під впливом просторової динаміки. Здійснено пошук й обґрунтування особливостей прояву об'єктивних передумов і факторів впливу на зміну концептуальної моделі формування регіональної економічної політики в сучасній Україні.

Ключові слова: модернізація, регіональна економічна політика, перетворення, передумови, фактори впливу, регіональна модернізація, інтеграція.

© Дунаєв І. В., 2016